

Arkivsak-dok. 09/03258
Arkivkode
Saksbehandler Arly Hauge

Behandlet av Hovedutvalg for kultur og utdanning	Møtedato 26.11.09	Saknr 78/09

SAKSPROTOKOLL

Rett til læring - høring

Hovedutvalg for kultur og utdanning har behandlet saken i møte 26.11.2009 sak 78/09

Møtebehandling

Representanten Christian Eikeland (FrP) fremmet følgende endringsforslag til tredje avsnitt under punkt C. Tilpassede og fleksible opplæringsløp:

1. VAF er for en yrkesretting og differensierte læreplaner, og det bør drøftes videre tiltak som kan iverksettes slik at de elever som ønsker studiekompetanse skal få det.
2. Rådmannen får fullmakt til å redigere uttalelsen innenfor intensjonen.

Votering

Fylkesrådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

FrPs forslag ble vedtatt med 8 mot 3 stemmer (Ap, KrF(1))

Vedtak

Vedlagte forslag til høringsuttalelse til NOU 2009:18 Rett til læring vedtas med følgende endring i punkt C. Tilpassede og fleksible opplæringsløp:

1. VAF er for en yrkesretting og differensierte læreplaner, og det bør drøftes videre tiltak som kan iverksettes slik at de elever som ønsker studiekompetanse skal få det.
2. Rådmannen får fullmakt til å redigere uttalelsen innenfor intensjonen.

Arkivsak-dok. 09/03258-3
Saksbehandler Arly Hauge

Saksgang
1 Hovedutvalg for kultur og utdanning

Møtedato
26.11.2009

RETT TIL LÆRING - HØRING

Fylkesrådmannen råder til at hovedutvalg for kultur og utdanning treffer slikt vedtak:

Vedlagte forslag til høringsuttalelse til NOU 2009:18 Rett til læring vedtas.

Vedlegg:

Utrykte vedlegg NOU 2009:18

1. Bakgrunn:

Utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilt behov ble oppnevnt ved Kongelig resolusjon 29. juni 2007 og avga sin innstilling NOU 2009:18 *Rett til læring* 2. juli 2009.

Høringsfrist 27.november 2009

2. Problemstilling:

Kunnskapsdepartementet inviterer høringsinstansene til å uttale seg om alle forslagene, men ber om at det i høringsuttalelsene tydelig refereres til hvilke kapitler og forslag som kommenteres.

Departementet ber videre om at høringsinstansene kommenterer og vurderer betydningen av eventuelle forhold ved forslagene som har økonomiske og administrative konsekvenser, som ikke er belyst av utvalget.

3. Saksopplysninger:

Utvalget har hatt et omfattende mandat og fremmer en rekke forslag som har betydning for opplæringstilbudet for barn, unge og voksne med særskilte behov. Departementet har invitert flest mulig høringsinstanser til å uttale seg om og påvirke utviklingen av opplæringstilbudet for barn, unge og voksne med særskilte behov.

NOU 2009:18 med tittelen Rett til læring er sendt på høring med frist 27.november 2009.

Dette er en omfattende utredning. I første del av høringsuttalelsen har fylkesrådmannen i sitt forslag, valgt å legge hovedvekten på noen generelle synspunkter knyttet til utvalgets mandat og det faktum at fem av utvalgets medlemmer har levert og i stor grad sluttet seg til hverandres særmerknader.

I andre del av forslaget til høringsuttalelse kommenterer fylkesrådmannen de av utvalgets 60 konkrete forslag som har mest relevans for videregående opplæring.

Utvalgets mandat

Utvalget ble nedsatt 27.jui 2007 og fikk et omfattende mandat. Utvalget skulle gi en helhetlig analyse og grundig gjennomgang av hvordan den ordinære opplæringen la til rette for den enkelte elev med særskilte behov. Samtidig skulle utvalget også ha en tilsvarende gjennomgang av spesialundervisningens plass i norsk skole, herunder organisering, ressursbruk og resultater. På bakgrunn av en slik gjennomgang skulle utvalget utarbeide et oppdatert kunnskapsgrunnlag og legge fram konkrete forslag til bedre organisering og effektiv ressursbruk i en helhetlig tiltakskjede for barn, unge og voksne med behov for spesialpedagogisk hjelp.

Innstillingen drøfter innledningsvis begrepet rett til læring og påpeker at det er rettighetsperspektivet som begrunner at det settes inn særskilte tiltak overfor enkelte

barn, unge og voksne; ikke det behovet de måtte ha. Innstillingen drøfter de ulike begrepene som ofte benyttes noe unyansert og forsøker å rydde opp; likeverdig opplæring, tilpasset opplæring, inkluderende opplæring og universell utforming.

På denne bakgrunn presenterer innstillingen fire hovedproblemstillinger:

- tendens til ensretting og mangel på hensyn til mangfoldet blant dem som får opplæring
- ulik oppfatning - og praktisering av regelverket
- mangel på samordning og samarbeidskompetanse
- forhold knyttet til den spesialpedagogiske innsatsen, uklart begrep, kommer for sent, uklare vurderinger.

På denne bakgrunn presenterer innstillingen seks strategier hver med ca ti tiltak. De seks strategiene er:

- A. Tidlig innsats og forebygging
- B. Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen
- C. Tilpassede og fleksible opplæringsløp
- D. PPT og Statped tettere på
- E. Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid
- F. Økt kompetanse på alle nivå

I presentasjonen av innstillingen oppsummerer utvalget sine synspunkter langs to hovedlinjer:

Oppfølging og kompetanse:

1. Tettere oppfølging av barn og unge, tettere oppfølging av lærere og systemer, tettere oppfølging av regionale statlige tjenester.
2. Økt kompetanse for alle på vanlige vansker, spesialpedagogisk kompetanse integrert i læringsmiljøene og videreutvikling av spesialisert kompetanse.

4. Fylkesrådmannens forslag til høringsuttalelse:

4.1 Generelle synspunkter

Vest-Agder fylkeskommune (VAF) konstaterer innledningsvis at NOU 2009:18 ikke er det konsensusdokumentet som det blir presentert som å være. Utvalget har heller ikke oppnådd det som var noe med hensikten med arbeidet; gjennom grundige analyser og drøftinger å etablere et oppdatert kunnskapsgrunnlag som kan være et godt utgangspunkt for en helhetlig tiltakskjede.

Dette var utvalgets mandat. Etter VAF har sin oppfatning ikke utvalget maktet å svare på oppgaven. Fem av utvalgets medlemmer har funnet det nødvendig å levere omfattende særmerknader knyttet til de grunnleggende premissene for hele utvalgsarbeidet og til enkelte av de mest omfattende forslagene som utvalget fremmer. I en felles innledende særmerknad uttaler de fem:

"Det er også ønskelig å gjøre beslutningstakerne oppmerksom på at man har valgt ikke å tydeliggjøre de skillelinjene som er rådende i fagfeltet, men i stedet fremstille saksforholdene i teksten på en måte som gir inntrykk av konsensus."

Mange av spørsmålene er direkte og indirekte berørt i innstillingen, men tilfeldig og uten at det blir fremstilt som selve svaret på oppgaven. Analysedelen påpeker feil og mangler med systemet slik det framstår i dag, men den reflekterer ingen analyse av den eksisterende tiltakskjeden og hvor denne svikter.

Når innstillingen fremmer forslag, mange av disse gode nok i og for seg, mangler nettopp denne forankringen i en helhetlig tiltakskjede der roller, oppgaver og ansvar er entydig definert.

Av særlig interesse er kapitlet om integrering og inkludering hvor det blir slått fast at det er inkluderingsbegrepet som skal legges til grunn for barnehage og skole. Inkluderingsbegrepet forutsetter at likeverdighet oppfattes som en rett til å være forskjellig og ikke bare en rett til å være i et fellesskap. Utredningen slår fast at det er knyttet mange dilemmaer til inkludering når prinsippet skal praktiseres og at det ikke kan gis et konkret svar på hvordan slike utfordringer kan løses. En av innstillingens omfattende dissenser er knyttet nettopp til denne debatten. Her påpekes det at det grunnleggende skille mellom integrering og inkludering ikke er fulgt opp i forbindelse med forslagene til ny praksis. Blant annet påpekes det i dissensen at det som ofte omtales som segregering like gjerne kan være eksempler på positiv diskriminering.

"Det er mange som er ute av stand til å se hva som er hva, og som ved å ta avstand fra segregering, kommer til å ta med alle tiltak som har karakter av positiv diskriminering i samme slengen."

Når innstillingen ikke makter å avklare en så sentral problemstilling, svekker det dokumentets betydning som beslutningsgrunnlag. Etter VAF sin mening må departementet i forbindelse med arbeidet med Stortingsmeldingen utdype den uenighet som det åpenbart har vært innad i utvalget og presentere et omforent fundament for den videre utvikling av spesialundervisningen i Norge.

4.2 Utvalgets forslag

Utvalget fremmer seksti forslag fordelt på de seks strategiene som ble nevnt innledningsvis. Som et felles grunnlag for alle forslagene legger utvalget til grunn at vi alt vet hva som virker, og derfor bør legge oss på å videreføre allmenne ordninger og ikke utvikle flere særordninger. Videre foreslår utvalget en noe sterkere statlig styring og peker på behov for kompetanse, faglige rutiner, juridiske grep og omfordeling av økonomiske ressurser.

VAF deler langt på vei utvalgets generelle synspunkter. Det er imidlertid viktig å påpeke at store lokale og regionale ulikheter ikke nødvendigvis er negativt. I mange tilfeller er det nettopp lokalt engasjement som kan gjøre forskjellen når det gjelder å gi barn og unge et likeverdig opplæringstilbud. En sterkere statlig styring, må ikke begrense lokale og regionale politiske myndigheters mulighet for - og rett til-, å utforme tilbudet.

A. Tidlig innsats og forebygging

I forbindelse med den første strategien, tidlig innsats og forebygging, lanserer utvalget forslaget om en læringsbok for alle barn og unge i hele opplæringsløpet. Læringsboka presenteres som et verktøy som følger barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø gjennom barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Hensikten med boka er å fremme barnets og elevens læring, trivsel og personlige utvikling. Læringsboka skal dokumentere skolens oppfølging og tilrettelegging, styrke samarbeid og dialog med hjemmet, sikre sammenhenger og gode overganger i opplæringsløpet.

Forslaget er at læringsboka skal omfatte alle elever, ikke bare elever med rett til særskilte tiltak. Den må derfor oppfattes som utvalgets bidrag til å skape helhet og sammenheng i tiltakskjeden.

Dersom en lykkes med å lage et elektronisk system som gir den enkelte lærer mulighet til å innhente all relevant informasjon og selv bidra med nye opplysninger i det samme systemet, vil det utvilsomt kunne bidra til sammenheng og helhet. Skal verktøyet gjelde alle elever, må det imidlertid erstatte noe. Ett nytt system kan ikke komme i tillegg til alt som allerede finnes.

VAF mener at forslaget om læringsboka må utredes nærmere. Først og fremst gjelder det læringsbokas form og funksjon, men også en rekke formelle forhold knyttet til læringsboka må utredes og avklares som blant annet juridisk status og hvordan læringsboka skal forstås i forhold til forvaltningslovens bestemmelser om enkeltvedtak og klagerett. Eierforholdet er ikke avklart, hvem eier læringsboka - eleven eller skolen? Et annet spørsmål som knytter seg til læringsboka er hvor mye som skal føres inn, alt eller skal det være en skjønnsmessig vurdering av hva som er best for eleven?

B. Rett til ekstra tilrettelegging

Utvalgets andre strategi er knyttet til enkelte elevers rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Denne strategien er i all hovedsak knyttet til revisjon av dagens bestemmelser som er hjemlet i opplæringslovens § 5-1. Utvalget foreslår at begrepet "rett til spesialundervisning" endres til "rett til ekstra tilrettelegging i opplæringa". Begrunnelsen er at begrepet spesialundervisning er begrensende både i forhold til det mangfold av tjenester og tiltak som tilrettelegging av opplæringen i praksis innebærer, personell - og materielle ressurser og/eller organisatorisk tilrettelegging.

Elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen skal fortsatt få tilbud om rett til ekstra tilrettelegging. Utvalget forslår at skolen kan fatte vedtak om rett til ekstra tilrettelegging i samarbeid med PP tjenesten uten at sakkyndig vurdering foreligger. Det skal fortsatt utarbeides sakkyndig vurdering dersom det bla må gjøres avvik fra læreplanen, når skolen eller de foresatte krever det eller ved andre forhold.

VAF kan se at det er hensiktsmessig å endre begrep og vil gjerne støtte forslaget om å kalle dette for ekstra tilrettelegging av opplæringa.

Forslaget om å fatte vedtak uten sakkyndig vurdering kan umiddelbart synes som en forenkling og effektivisering av saksbehandlingen. Det skal imidlertid fortsatt fattes

enkeltvedtak og forvaltningslovens krav til fullstendig saksbehandling vil ikke bli endret.

VAF frykter at det som kan se ut som en effektivisering fort kan bli en ytterligere komplisering. Vi får to typer "ekstra tilrettelegging", en uten og en med sakkyndig vurdering. Dette kan medføre en gradert vedtaksbehandling som tilsynelatende ser ut som en forenkling av saksbehandlingen, men som lett kan føre til at samme sak må utredes to ganger før endelig vedtak er fattet.

PP- tjenesten er allerede med i de aktuelle sakene. Et vedtak uten sakkyndig vurdering skal også være forsvarlig utredet. I mange tilfeller vil en sakkyndig uttalelse fra PPT måtte utarbeides i neste fase.

Dersom en slik todeling innføres, bør begrepene i Oppl.I Kap 5 spesifiseres og tydeliggjøres i forhold til det som ligger i rettigheten.

Utvalgets forslag innebærer ingen endring når det gjelder hvem som skal få ekstra tilrettelagt opplæring og det inneholder heller ikke forslag til presisering av hva innholdet i et slikt enkeltvedtak skal være. Kriteriet er fortsatt at eleven ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen og innholdet kan være alt fra en ekstra lærertime til en ny heis i bygget.

VAF mener at utvalget burde kommet med en nærmere presisering av hva som ligger i begrepet "tilfredsstillende utbytte" og foreslått et sett objektive kriterier for hva tilfredsstillende utbytte innebærer. Eksempelvis kunne elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring hatt rett til ekstra tilrettelegging hvis de hadde svakere karakter enn 2, enten for å kunne fortsette med ordinære læreplaner mot full kompetanse eller for å få individuell læreplan mot reduserte læreplanmål.

C. Tilpassede og fleksible opplæringsløp.

Utvalgets tredje strategi omhandler *tilpassede og fleksible læringsløp*. Et forslag er at læreplanverket for Kunnskapsløftet skal gjennomgå med sikte på å gi fagplanene tydeligere innholdsmomenter hvor det tas sikte på at det blir et helhetlig og konsistent styringsdokument og arbeidsdokument for opplæringen. Gjennom differensierte læreplaner i fellesfagene for studie- og yrkesforberedende utdanningsprogrammer, skal en sørge for at den vanlige opplæringen får så høy kvalitet som mulig. Samtidig gis fylkeskommunen mulighet for å videreutvikle å gjøre opplæringstilbud med avvik fra læreplanen tilgjengelig for elever som ved overgang fra grunnskole til videregående opplæring ikke har forutsetninger for studie- eller yrkeskompetanse.

Arbeidet med å yrkesrette opplæringen i fellesfagene er alt i gang. Utvalget går et skritt lenger og vil ha differensierte læreplaner, det vil si ulike kompetansemål i fellesfagene på yrkesfaglige og studiespesialiserende utdanningsprogram.

VAF er for en yrkesretting av fellesfagene, men ikke differensierte læreplaner. Slik forslaget fremstår vil det innebære senking av kravene til fagene i yrkesfaglige utdanningsprogram og blant annet gjøre det vanskeligere for elever med yrkesfaglig utdanning å få studiekompetanse.

Utvalget foreslår at det legges bedre til rette for elever som ved overgangen fra grunnskole til videregående opplæring ønsker et tilbud mot kompetanse på lavere nivå.

VAF har i mange år lagt til rette for søkbare tilbud innen hverdagslivstrening, arbeidslivstrening eller tilbud med utvidet praksis. Alle disse tilbudene gir opplæring mot kompetanse på lavere nivå og forutsetter vedtak om opplæring etter avvikende læreplaner.

Det vil også være viktig å få dokumentasjon på hvilken sluttkompetanse elevene vil få.

D. PPT og StatPed tettere på

Utvalgets innstilling er at PP- tjenesten skal være tettere på gjennom hele opplærings- og utdanningsforløpet. Samtidig skal den videreutvikle kompetanse på læringsmiljø, problematferd og sammensatte lærevansker. Utvalget forslår også at det etableres et nasjonalt utviklingssenter for PP- tjenesten, underlagt Utdanningsdirektoratet, med faglig tilknytning til universitet eller høyskole med en økonomisk ramme på ca. seks fagårsverk - 8 millioner kroner pr år. Utover det etableres det et femårig kompetanseutviklingsprogram for PPT og dens samarbeidspartnere på 50 mill kroner pr år.

Utvalget foreslår store endringer i det statlige pedagogiske støttesystemet (stat.ped) Det skal etableres fire samorganiserte og samlokaliserte spesialpedagogiske regionssentre sammenfallende med helseforetakenes regionsstruktur med spisskompetanse på fagområdene syn, hørsel, språk/tale/kommunikasjon, ervervet hjerneskade og omfattende og sammensatte lærevansker. De virksomhetene innenfor dagens stat.ped som omfatter skolesentre legges enten ned, søkes godkjent etter privatskoleloven eller legges inn under utdanningsdirektoratet.

VAF er enige at PP – tjenesten skal være tettere på gjennom hele opplæringsløpet samtidig som de videreutvikler kompetanse på læringsmiljø, problematferd og sammensatte lærevansker.

Vi er skeptiske til regionale kompetansesentre i hver helseregion. Det er nødvendig å se kompetanseutviklingssentre, kompetansehevingsplan og nedlegging av statlige sentre i en sammenheng. VAF ønsker kompetansesentre, men mener at kommuner og fylkeskommuner som i disse tilfellene er "kundegruppen" må sikres innflytelse over sentrene.

VAF er skeptiske til forslaget om å etablere et nasjonalt utviklingssenter for PP- tjenesten underlagt Utdanningsdirektoratet. Skal planene drøftes videre, bør det skje i nært samarbeid med skoleeierne. Det bør vurderes nærmere hvorvidt et nasjonalt senter kan bidra til faglig kompetanseheving. PP- tjenesten er en del av det kommunale/fylkeskommunale tjenestetilbudet. Et nasjonalt senter kan lett utvikle en profil som ikke er i overensstemmelse med prioriteringer og beslutninger fattet av eierne av PP- tjenesten. Dersom et slikt utviklingssenter skal ha en funksjon, må det være i regi av skoleeierne som også eier PP- tjenesten.

Når ressursene i nedlagte kompetansesentre skal fordeles med tanke på kompetanse, geografisk fordeling, behov og tilgjengelighet, så ser VAF det som en god ide å styrke PP- tjenesten i kommuner og fylkeskommuner.

E. Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

Utvalgets innstilling vil hjemle individuell plan også i barnehageloven og opplæringsloven og nedfelle brukers rett til en personlig tjenestekordinator. Det foreslås en harmonisering av bestemmelser om individuell plan i alle aktuelle særlover og at opplæringsområdet i individuell plan for voksne skal presiseres.

VAF er enig i alle utvalgets forslag når det gjelder helhet og tverrfaglig samarbeid.

Vi forutsetter at forslaget om rett til en tjenesteyter (personlig koordinator) ved behov for langvarige og koordinerte tjenester ikke er å forstå som at samme person skal gjøre hele jobben alltid, men at det til enhver tid er en navngitt person i kommunens sosial- og helsetjeneste som er den enkelte brukers personlige koordinator.

F. Kompetanse

Utvalget foreslår at den allmenne kvalifisering i relevante grunnutdanninger følges nært opp og styrkes ut fra behovet om kompetanse knyttet til ekstra tilrettelegging i opplæringen, herunder spesialpedagogiske emner. Videre foreslår utvalget å styrke etter- og videreutdanning på alle nivå.

VAF er enig i alle utvalgets forslag å styrke kompetansen hos lærere, førskolelærere, barne- og ungdomsarbeidere, miljøarbeidere og alle andre som måtte ha arbeidsoppgaver knyttet til opplæring av barn, unge og voksne med rett til læring.

Når midlene er tilgjengelige, må skoleeiere og utdanningsinstitusjoner samarbeide om innholdet i utdanningene og om hvilke målgrupper som skal prioriteres. Dette må skje på regionalt nivå, kommuner og fylkeskommuner må koordinere egne interesser og drøfte gjennomføringen med universiteter og høyskoler.

Det må utvikles varige systemer for videreutdanning, men dette må være lokalt forankret og ikke være så nasjonalt overordnet at de som skal ha nytte av tilbudet ikke finner det hensiktsmessig å benytte det.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalgets oppgave var å foreslå tiltak innenfor dagens ressursramme. Av innstillingen framgår det at utvalget selv mener å ha fulgt opp mandatet på dette punktet. Det er en betydelig omfordeling av midlene som i dag disponeres til det statlige pedagogiske støttesystemet, men ellers mener utvalget at økte utgifter på et område vil gi innsparinger på et annet og slik sett være et 0-sumspill.

VAF kan ikke se at utvalgets gjennomgang av de økonomiske og administrative konsekvensene av sine 60 forslag er fullstendige og gode nok som beslutningsgrunnlag. Før noe som helst blir vedtatt, må økonomiske og administrative konsekvenser beregnes.

Gjennomføring av de foreslåtte tiltakene når det gjelder stat.ped vil måtte medføre en rekke andre økonomiske konsekvenser enn de som er nevnt. Her må det bli overtallighet blant personale, det må være leieforhold som må gjøres opp og sikkert en rekke andre kostnader som det er umulig å få oversikt over før prosessene er fastsatt og etter hvert igangsatt.

Forslag til høringsuttalelse:

Innledning:

Vest-Agder fylkeskommune konstaterer innledningsvis at NOU 2009:18 ikke er det konsensusdokumentet som det blir presentert som å være. Utvalget har heller ikke oppnådd det som var hensikten med arbeidet; gjennom grundige analyser og drøftinger å etablere et oppdatert kunnskapsgrunnlag som kan være et godt utgangspunkt for en helhetlig tiltakskjede.

Dette var utvalgets mandat. Etter VAF sin oppfatning har ikke utvalget maktet å svare på oppgaven. Fem av utvalgets medlemmer har funnet det nødvendig å levere omfattende særmerknader knyttet til de grunnleggende premissene for hele utvalgsarbeidet og til enkelte av de mest omfattende forslagene som utvalget fremmer. I en felles innledende særmerknad uttaler de fem:

"Det er også ønskelig å gjøre beslutningstakerne oppmerksom på at man har valgt ikke å tydeliggjøre de skillelinjene som er rådende i fagfeltet, men i stedet fremstille saksforholdene i teksten på en måte som gir inntrykk av konsensus."

Mange av spørsmålene er direkte og indirekte berørt i innstillingen, men tilfeldig og uten at det blir fremstilt som selve svaret på oppgaven. Analysedelen påpeker feil og mangler med systemet slik det framstår i dag, men den reflekterer ingen analyse av den eksisterende tiltakskjeden og hvor denne svikter.

Når innstillingen fremmer forslag, mange av disse gode nok i og for seg, mangler nettopp denne forankringen i en helhetlig tiltakskjede der roller, oppgaver og ansvar er entydig definert.

Vest-Agder fylkeskommune har følgende synspunkter på utvalgets forslag:

Utvalget fremmer seksti forslag fordelt på de seks strategiene som ble nevnt innledningsvis. Som et felles grunnlag for alle forslagene legger utvalget til grunn at vi alt vet hva som virker og derfor bør legge oss på å videreføre allmenne ordninger og ikke utvikle flere særordninger. Videre foreslår utvalget en noe sterkere statlig styring og peker på behov for kompetanse, faglige rutiner, juridiske grep og omfordeling av økonomiske ressurser.

VAF deler langt på vei utvalgets generelle synspunkter. Det er imidlertid viktig å påpeke at store lokale og regionale ulikheter ikke nødvendigvis er negativt. I mange tilfeller er det nettopp lokalt engasjement som kan gjøre forskjellen når det gjelder å gi barn og unge et likeverdig opplæringstilbud. En sterkere statlig styring, må ikke

begrense lokale og regionale politiske myndigheters mulighet for - og rett til, å utforme tilbudet.

A. Tidlig innsats og forebygging

VAF mener at forslaget om læringsboka må utredes nærmere. Først og fremst gjelder det læringsbokas form og funksjon, men også en rekke formelle forhold knyttet til læringsboka må utredes og avklares som blant annet juridisk status og hvordan læringsboka skal forstås i forhold til forvaltningslovens bestemmelser om enkeltvedtak og klagerett. Eierforholdet er ikke avklart, hvem eier læringsboka - eleven eller skolen? Et annet spørsmål som knytter seg til læringsboka er hvor mye som skal føres inn, alt eller skal det være en skjønnsmessig vurdering av hva som er best for eleven?

B. Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen

VAF kan se at det er hensiktsmessig å endre begrep og vil gjerne støtte forslaget om å kalle dette for ekstra tilrettelegging av opplæringa.

Forslaget om å fatte vedtak uten sakkyndig vurdering kan umiddelbart synes som en forenkling og effektivisering av saksbehandlingen. Det skal imidlertid fortsatt fattes enkeltvedtak og forvaltningslovens krav til fullstendig saksbehandling vil ikke bli endret.

VAF frykter at det som kan se ut som en effektivisering fort kan bli en ytterligere komplisering. Vi får to typer "ekstra tilrettelegging", en uten og en med sakkyndig vurdering. Dette kan medføre en gradert vedtaksbehandling som tilsynelatende ser ut som en forenkling av saksbehandlingen, men som lett kan føre til at samme sak må utredes to ganger før endelig vedtak er fattet.

PP- tjenesten er allerede med i de aktuelle sakene. Et vedtak uten sakkyndig vurdering skal også være forsvarlig utredet. I mange tilfeller vil en sakkyndig uttalelse fra PPT måtte utarbeides i neste fase.

Dersom en slik todeling innføres, bør begrepene i Oppl.I Kap 5 spesifiseres og tydeliggjøres i forhold til det som ligger i rettigheten.

Utvalgets forslag innebærer ingen endring når det gjelder hvem som skal få ekstra tilrettelagt opplæring og det inneholder heller ikke forslag til presisering av hva innholdet i et slikt enkeltvedtak skal være. Kriteriet er fortsatt at eleven ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen og innholdet kan være alt fra en ekstra lærertime til en ny heis i bygget.

VAF mener at utvalget burde kommet med en nærmere presisering av hva som ligger i begrepet "tilfredsstillende utbytte" og foreslått et sett objektive kriterier for hva tilfredsstillende utbytte innebærer. Eksempelvis kunne elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring hatt rett til ekstra tilrettelegging hvis de hadde svakere karakter enn 2, enten for å kunne fortsette med ordinære læreplaner mot full kompetanse eller for å få individuell læreplan mot reduserte læreplanmål.

C.Tilpassede og fleksible opplæringsløp

VAF er for en yrkesretting av fellesfagene, men ikke differensierte læreplaner. Slik forslaget fremstår, vil det innebære senking av kravene til fagene i yrkesfaglige utdanningsprogram og blant annet gjøre det vanskeligere for elever med yrkesfaglig utdanning å få studiekompetanse.

Utvalget foreslår at det legges bedre til rette for elever som ved overgangen fra grunnskole til videregående opplæring ønsker et tilbud mot kompetanse på lavere nivå.

VAF har i mange år lagt til rette for søkbare tilbud innen hverdagslivstrening, arbeidslivstrening eller tilbud med utvidet praksis. Alle disse tilbudene gir opplæring mot kompetanse på lavere nivå og forutsetter vedtak om opplæring etter avvikende læreplaner. VAF støtter forslaget om at slike tilbud blir utviklet i fylker der de ennå ikke finnes.

D.PP-tjenesten og stat.ped tettere på

VAF er enige i at PP - tjenesten skal være tettere på gjennom hele opplæringsløpet samtidig som de videreutvikler kompetanse på læringsmiljø, problematferd og sammensatte lærevansker.

Vi er skeptiske til regionale kompetansesentre i hver helseregion. Det er nødvendig å se kompetanseutviklingssentre, kompetansehevingsplan og nedlegging av statlige sentre i en sammenheng. VAF ønsker kompetansesentre, men mener at kommuner og fylkeskommuner som i disse tilfellene er "kundegruppen" må sikres innflytelse over sentrene.

VAF er skeptiske til forslaget om å etablere et nasjonalt utviklingssenter for PP-tjenesten underlagt Utdanningsdirektoratet. Skal planene drøftes videre, bør det skje i nært samarbeid med skoleeierne. Det bør vurderes nærmere hvorvidt et nasjonalt senter kan bidra til faglig kompetanseheving. PP- tjenesten er en del av det kommunale/fylkeskommunale tjenestetilbudet. Et nasjonalt senter kan lett utvikle en profil som ikke er i overensstemmelse med prioriteringer og beslutninger fattet av eierne av PP- tjenesten. Dersom et slikt utviklingssenter skal ha en funksjon, må det være i regi av skoleeierne som også eier PP- tjenesten.

Når ressursene i nedlagte kompetansesentre skal fordeles med tanke på kompetanse, geografisk fordeling, behov og tilgjengelighet, så ser VAF det som en god ide å styrke PP- tjenesten i kommuner og fylkeskommuner.

.

E. Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

VAF er enig i alle utvalgets forslag når det gjelder helhet og tverrfaglig samarbeid.

Vi forutsetter at forslaget om rett til en tjenesteyter (personlig koordinator) ved behov for langvarige og koordinerte tjenester ikke er å forstå som at samme person skal

gjøre hele jobben alltid, men at det til enhver tid er en navngitt person i kommunens sosial- og helsetjeneste som er den enkelte brukers personlige koordinator.

VAF er enig i alle utvalgets forslag å styrke kompetansen hos lærere, førskolelærere, barne- og ungdomsarbeidere, miljøarbeidere og alle andre som måtte ha arbeidsoppgaver knyttet til opplæring av barn, unge og voksne med rett til læring.

Når midlene er tilgjengelige, må skoleeiere og utdanningsinstitusjoner samarbeide om innholdet i utdanningene og om hvilke målgrupper som skal prioriteres. Dette må skje på regionalt nivå, kommuner og fylkeskommuner må koordinere egne interesser og drøfte gjennomføringen med universiteter og høyskoler.

Det må utvikles varige systemer for videreutdanning, men dette må være lokalt forankret og ikke være så nasjonalt overordnet at de som skal ha nytte av tilbudet ikke finner det hensiktsmessig å benytte det.

Økonomiske og administrative konsekvenser

VAF kan ikke se at utvalgets gjennomgang av de økonomiske og administrative konsekvensene av sine 60 forslag er fullstendige og gode nok som beslutningsgrunnlag.

Før noe som helst blir vedtatt, må økonomiske og administrative konsekvenser beregnes.

Gjennomføring av de foreslåtte tiltakene når det gjelder stat.ped vil måtte medføre en rekke andre økonomiske konsekvenser enn de som er nevnt. Her må det bli overtallighet blant personale, det må være leieforhold som må gjøres opp og sikkert en rekke andre kostnader som det er umulig å få oversikt over før prosessene er fastsatt og etter hvert igangsatt.

Kristiansand, 13. november 2009

Arly Hauge
fylkesutdanningssjef